

**Urmele unei pandemii în dreptul penal: de la izolare la incriminare.
Două infracțiuni, o singură teamă colectivă. Studiu comparativ despre zădărniciere,
contaminare și zel punitiv.**

Ruxandra Dinu

Facultatea de Drept, Universitatea din București

Rezumat: *Sănătatea publică reprezintă o valoare socială de o importanță fundamentală, nu doar pentru relațiile de conviețuire socială, ci și pentru funcționarea coerentă a întregului corp social. Incriminarea unor fapte care aduc atingere acestui interes major este justificată de nevoia de protecție eficientă a colectivității împotriva riscului epidemiologic. Legea penală intervine, așadar, pentru a sancționa conduitele prin care se favorizează răspândirea unor boli infectocontagioase, în condițiile în care autorul cunoaște pericolul pe care îl reprezintă. În această categorie se înscriu infracțiunile de zădărniciere a combaterii bolilor și de contaminare venerică, reglementate în Titlul VII al părții speciale a Codului penal. Prezentul articol analizează comparativ aceste două incriminări, atât din perspectivă teoretică, cât și din perspectiva practicii judiciare recente, punând în discuție premisele de reglementare, dificultățile de aplicare, dar și semnificațiile lor în contextul pandemiei generate de virusul SARS-CoV-2. Se evidențiază contrastul dintre excesul de aplicare a primei și tăcerea aproape absolută asupra celei de-a doua, subliniind riscurile unui zel punitiv în perioade de criză sanitară.*

Cuvinte cheie: *sănătatea publică, infracțiuni contra sănătății publice, zădărnicierea combaterii bolilor, contaminarea venerică, boală infectocontagioasă, răspândire, răspundere penală, Cod penal.*

The Traces of a Pandemic in Criminal Law: From Isolation to Incrimination. Two Offenses, One Collective Fear. A Comparative Study on Obstruction, Contamination, and Punitive Zeal.

Abstract: *Public health is a fundamental social value, essential not only for social coexistence but for the coherent functioning of the entire social body. The criminalization of certain behaviors that endanger this major interest is justified by the need to effectively protect the community from epidemiological risk. Criminal law thus intervenes to sanction conduct that facilitates the spread of infectious diseases, particularly when the perpetrator is aware of the danger they pose. Within this framework fall the offenses of obstructing disease control and of venereal contamination, both regulated under Title VII of the Special Part of the Romanian Criminal Code. This article provides a comparative analysis of these two offenses, from both a theoretical and a jurisprudential perspective, discussing the legislative premises, the practical difficulties of enforcement, and their significance in the context of the SARS-CoV-2 pandemic. It highlights the contrast between the overuse of the*

former and the near silence surrounding the latter, warning against punitive zeal in times of sanitary crisis.

Key words: *public health, offenses against public health, obstructing disease control, venereal contamination, infectious disease, transmission, criminal liability, Criminal Code.*

INTRODUCERE

Sănătatea populației, înțeleasă nu doar ca absență a bolii, ci ca o stare de bine fizic și psihic a individului și colectivității, constituie o premisă indispensabilă a stabilității sociale. În consecință, dreptul pozitiv nu putea rămâne indiferent la formele grave de periclitate a acestei valori și a instituit, în mod firesc, mijloace de ocrotire penală. Constituția României, prin articolul 34, consacră în termeni clari dreptul fundamental la ocrotirea sănătății, enunțând că „*statul este obligat să ia măsuri pentru asigurarea igienei și a sănătății publice*”. Este o normă care, în momentele de criză epidemiologică, a căpătat conținut normativ activ, justificând intervenții legislative rapide și ferme.

Încă înainte de pandemia SARS-CoV-2, Codul penal român conținea un nucleu de infracțiuni subsumate domeniului sănătății publice. Totuși, criza sanitară declanșată în anul 2020 a impus o reevaluare și, în consecință, o adaptare a textelor incriminatorii. Astfel, prin O.U.G. nr. 28/2020¹, s-au adus modificări substanțiale articolului 352 C.pen.² (zădărnicierea combaterii bolilor) și s-a introdus un articol nou, respectiv art. 352¹ C.pen., privind omisiunea declarării unor informații. Alături de acestea, în sfera infracțiunilor contra sănătății publice regăsim și fapta de contaminare venerică (art. 353), obiectul de analiză al celei de-a doua jumătăți a acestui demers.

I. CADRUL ANALIZEI

1. CONSIDERAȚII PRELABILE

Fără a urmări o radiografie exhaustivă a tuturor infracțiunilor care afectează sănătatea publică, așa cum, de altfel, indică și titlul articolului, este totuși necesar să fie schițat un tablou general al acestei categorii infracționale, pentru a înțelege corect poziționarea celor două fapte analizate comparativ. Codul penal, în Titlul VII al părții speciale, Capitolul V – „*Infracțiuni contra sănătății publice*”, grupează un ansamblu de incriminări menite să protejeze interesele vitale ale colectivității împotriva unor pericole de ordin biologic, sanitar sau alimentar.

Astfel, în această categorie sunt incluse, în ordinea reglementării: zădărnicierea combaterii bolilor (art. 352), omisiunea declarării unor informații (art. 352¹), contaminarea venerică (art. 353), transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit – SIDA (art. 354), răspândirea bolilor la animale sau plante (art. 355), infectarea apei (art. 356), falsificarea sau

¹ Pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal (publicată în M.Of. nr. 228 din 22 martie 2020).

² Toate trimiterile la Codul penal și Codul de procedură penală vizează forma acestora în vigoare la data de 11 aprilie 2025, conform versiunilor consultate pe www.sintact.ro.

substituirea de alimente ori alte produse (art. 357), comercializarea de produse alterate (art. 358) și traficul de produse sau substanțe toxice (art. 359).

Până în anul 2020, aceste norme păreau, într-o oarecare măsură, relicve legislative de interes scăzut, în condițiile în care practica judiciară se apleca rar asupra lor, iar doctrina le trata, de cele mai multe ori, în registrul marginal. Situația s-a schimbat radical odată cu izbucnirea pandemiei generate de virusul SARS-CoV-2, care a readus în prim-plan problematica protecției penale a sănătății publice. Într-un context de incertitudine juridică și presiune socială acută, s-au adoptat măsuri legislative cu caracter de urgență, unele dintre ele controversate, dar toate reflectând nevoia acută de reacție.

Din perspectiva penală, această reacție s-a concretizat, în principal, în modificarea art. 352 C.pen. și introducerea art. 352¹, prin O.U.G. nr. 28/2020. Această intervenție normativă nu a fost doar expresia unei adaptări legislative punctuale, ci și simptomul unei schimbări de paradigmă: sănătatea publică nu mai este doar un obiect pasiv al protecției, ci devine un reper activ în configurarea reacției penale. În acest sens, se poate afirma că pandemicul a transformat un text de lege ignorat într-un vector central de reglementare penală.

În același registru, legiuitorul a reafirmat importanța protecției sănătății și prin menținerea și reformularea unor infracțiuni cu tradiție, precum contaminarea venerică. Dacă infracțiunea de transmitere a sindromului imunodeficient dobândit a fost extrasă din forma anterioară și reglementată separat, contaminarea venerică a fost păstrată, cu o formulare mai concisă, dar fără pierderea esenței sale normative. Alegerea celor două infracțiuni pentru analiza comparativă nu este întâmplătoare: ele reprezintă două fețe ale aceleiași realități juridice, aceea în care individul, purtător al unei boli contagioase, devine, conștient sau nu, un pericol social.

2. ZĂDĂRNICIREA COMBATERII BOLILOR³

³ „**Art. 352 C.pen.: Zădărnicierea combaterii bolilor**

(1) Nerespectarea măsurilor de carantină sau de spitalizare dispuse pentru prevenirea sau combaterea bolilor infectocontagioase se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Nerespectarea măsurilor privitoare la prevenirea sau combaterea bolilor infectocontagioase, dacă fapta a avut ca urmare răspândirea unei asemenea boli, se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani.

(3) Transmiterea, prin orice mijloace, a unei boli infectocontagioase de către o persoană care știe că suferă de această boală se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(4) Dacă fapta prevăzută în alin. (2) este săvârșită din culpă, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.

(5) Dacă prin faptele prevăzute în alin. (1) și (2) s-a produs vătămarea corporală a uneia sau mai multor persoane, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, iar dacă s-a produs moartea uneia sau mai multor persoane, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(6) Dacă prin fapta prevăzută în alin. (3) s-a produs vătămarea corporală a uneia sau mai multor persoane, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, iar dacă s-a produs moartea uneia sau mai multor persoane, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(7) Dacă prin fapta prevăzută în alin. (4) s-a produs vătămarea corporală a uneia sau mai multor persoane, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, iar dacă s-a produs moartea uneia sau mai multor persoane, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(8) Tentativa la infracțiunea prevăzută la alin. (3) se pedepsește.

2.1. Modificări aduse în contextul pandemiei generate de virusul SARS-CoV-2 (prin O.U.G. nr. 28/2020)

Articolul 352 C.pen., care incriminează infracțiunea de zădărniciere a combaterii bolilor, a cunoscut o modificare substanțială în contextul crizei epidemiologice declanșate de virusul SARS-CoV-2. Prin O.U.G. nr. 28/2020, legiuitorul a reconfigurat structura infracțiunii, adăugând nu doar noi variante infracționale, ci și agravând semnificativ regimul sancționator.

Anterior modificării, textul cuprindea doar două alineate, reglementând varianta tip [actualul alin. (2)] și forma săvârșită din culpă [actualul alin. (4)]. Intervenția normativă a extins cadrul incriminării, introducând două noi variante tip [alin. (1) și (3)], trei forme agravate [alin. (5), (6) și (7)] și incriminarea tentativei [alin. (8)], alături de o definiție legală a carantinei [alin. (9)].

Forma de la alineatul (1) se referă expres la nerespectarea măsurilor de carantină sau spitalizare dispuse pentru prevenirea ori combaterea bolilor infectocontagioase, indiferent dacă a existat sau nu o răspândire efectivă a bolii. Este, astfel, o infracțiune de pericol abstract, în care simpla nesocotire a măsurilor dispuse de autorități este suficientă pentru angajarea răspunderii penale.

Alineatul (3), o noutate absolută, incriminează „*transmiterea, prin orice mijloace, a unei boli infectocontagioase de către o persoană care știe că suferă de această boală*”, conturând astfel o formă de răspundere penală pentru conduita activă a agentului conștient de pericolul pe care îl reprezintă. De remarcat este faptul că această variantă infracțională permite sancționarea și tentativei, conform alin. (8), situație rară în contextul infracțiunilor contra sănătății publice.

Prin alineatele (5)-(7), legiuitorul introduce forme agravante care reflectă gravitatea urmării produse: vătămare corporală sau moartea uneia ori mai multor persoane. Aceste variante preiau logica incriminărilor praeterintenționate, regăsite și în alte texte penale, în sensul că faptele presupun o intenție inițială, urmată de producerea unei consecințe mai grave, fără ca aceasta să fi fost direct urmărită. Este, fără îndoială, o dovadă a reevaluării caracterului ofensiv al faptelor care, deși aparent lipsite de intenție directă, conduc la rezultate grave și ireversibile.

Pe linia intensificării reacției represive, modificarea a avut și un efect colateral de natură simbolică: pentru prima dată, infracțiunea de zădărnicierea combaterii bolilor a fost asociată ideii de imprescriptibilitate, în cazul formei agravante în care fapta a avut ca urmare moartea uneia sau mai multor persoane. Este o opțiune legislativă care ridică probleme de proporționalitate, dar care reflectă un anumit spirit al vremii: acela în care sănătatea publică devine prioritatea absolută, chiar și cu riscul unor excese normative.

Așadar, modificările aduse prin O.U.G. nr. 28/2020 nu reprezintă doar o extindere tehnică a unui text de lege, ci o adevărată reconceptualizare a modului în care dreptul penal se raportează la fenomenele epidemiologice. Articolul 352 C.pen. a fost reanimat normativ, devenind, cel puțin pentru o perioadă, una dintre cele mai invocate norme din partea specială.

(9) Prin carantină se înțelege restricția activităților și separarea de alte persoane, în spații special amenajate, a persoanelor bolnave sau care sunt suspecte de a fi bolnave, într-o manieră care să prevină posibila răspândire a infecției sau contaminării.”

2.2. Analiza infracțiunii în actuala sa formă

În forma actuală, infracțiunea de zădărnicierea combaterii bolilor se prezintă ca un ansamblu de norme penale de protecție a sănătății publice, în care se regăsesc atât forme de pericol abstract, cât și de rezultat concret. Se observă o dilatare a sferei de incidență a textului, prin includerea unor conduite care acoperă atât pasivitatea culpabilă, cât și acțiunea conștientă și periculoasă.

Conform alin. (1), constituie infracțiune: „*nerespectarea măsurilor privitoare la prevenirea sau combaterea bolilor infectocontagioase, dacă fapta a fost de natură să răspândească o asemenea boală*”. Deși textul pare să incrimineze orice formă de nesocotire a măsurilor dispuse, trebuie subliniat că elementul material constă într-o acțiune sau inacțiune concretă, care pune în pericol sănătatea publică. Din acest punct de vedere, se impune o interpretare riguroasă, pentru a evita sancționarea unor conduite neînsemnate ori lipsite de pericolozitate socială.

Alin. (3) introduce o variantă de incriminare care, în mod esențial, presupune existența unui agent infectat care, știind că suferă de o boală infectocontagioasă, acționează în sensul transmiterii acesteia. Problema care se ridică aici este aceea a probațiunii: cum se stabilește cu certitudine că agentul cunoștea starea sa? Doar existența unui diagnostic medical anterior nu este suficientă, în absența unei dovezi că persoana a fost informată și conștientiza implicațiile.

Totodată, această variantă ar putea pune în discuție raportul cu alte infracțiuni, în special cu vătămarea corporală din culpă sau cu uciderea din culpă, atunci când fapta are ca urmare o lezare concretă a victimei. Întrebarea fundamentală care s-ar putea ridica este dacă ne aflăm în fața unui concurs ideal de infracțiuni sau dacă se poate susține o absorbție între infracțiunea de zădărniciere și infracțiunile de rezultat. Lipsa unei reglementări explicite în această privință lasă deschisă problematica delimitării, fiind necesare criterii clare pentru stabilirea unei relații de subsidiaritate ori de concurență reală între aceste norme.

Alineatele (5)-(7) reglementează variantele agravate, în funcție de urmarea produsă: vătămarea corporală, moartea unei persoane sau a mai multora. Este de remarcat că, în ciuda agravării sancțiunii, aceste forme nu impun neapărat intenția directă – putând fi atrase chiar și în cazul unei conduite neglijente, dacă se dovedește legătura de cauzalitate între acțiunea agentului și rezultatul produs. Este, astfel, vorba de o incriminare cu trăsături praeterintenționate, în care rezultatul depășește intenția făptuitorului.⁴

Un element important, adesea trecut cu vederea, este reglementarea expresă a tentativei [alin. (8)], ceea ce conferă infracțiunii un caracter atipic față de alte texte din același capitol. Faptul că legiuitorul a înțeles să incrimineze tentativa denotă percepția unei pericolozități sporite a conduitei chiar înainte de producerea vreunei consecințe.

În fine, definirea carantinei prin alin. (9) este binevenită, deși poate ridica probleme de aplicare practică, în condițiile în care termenii utilizați sunt preluați din legislația sanitară, nu din cea penală. Această osmoză între dreptul penal și dreptul administrativ-sanitar nu

⁴ V. Cioclei, O perspectivă critică asupra modificărilor și completărilor aduse Codului penal prin O.U.G. nr. 28/2020 sau Un exemplu de politică penală care confirmă zicala: „Și drumul spre iad este pavat cu bune intenții”, publicat în „Revista AUBD Forum Juridic” nr. 2/2020, disponibil pe www.drept.unibuc.ro.

este lipsită de riscuri, mai ales în planul previzibilității normei, așa cum a subliniat și Curtea Constituțională în jurisprudența sa⁵.

3. CONTAMINAREA VENERICĂ⁶

3.1. Evoluția reglementării

Contaminarea venerică este o incriminare cu o istorie îndelungată în dreptul penal român, dar care, în prezent, pare să fi rămas în umbra altor infracțiuni cu un impact social mai acut. Deși reglementarea actuală este concisă, ea păstrează o semnificație importantă în contextul protecției sănătății publice, mai ales în condițiile creșterii alarmante a numărului de infecții cu transmitere sexuală la nivel global.

În vechiul Cod penal (1969), infracțiunea era prevăzută la art. 309, sub denumirea de „*Contaminarea prin boli venerice*”, și incrimina fapta unei persoane care, suferind de o asemenea boală, infecta o altă persoană, dacă fusese avertizată asupra pericolului contaminării. Era o infracțiune de rezultat, ce presupunea existența unei urmări directe: contaminarea efectivă a unei alte persoane. Condiția prealabilă a fost întotdeauna aceea a cunoașterii bolii și a informării făptuitorului cu privire la riscul de transmitere.

Noua reglementare, instituită prin art. 353 C.pen., păstrează această schemă, dar într-o formă mult mai succintă: „*Transmiterea unei boli venerice de către o persoană care știe că suferă de această boală se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă*”. Se remarcă, astfel, o simplificare a textului, fără afectarea elementelor esențiale ale conținutului constitutiv. Intenția legiuitorului pare să fi fost aceea de a elimina ambiguitățile anterioare și de a conferi incriminării o mai mare claritate.

Din punctul de vedere al structurii, infracțiunea presupune existența următoarelor condiții: (i) făptuitorul suferă de o boală venerică; (ii) are cunoștință despre această stare; (iii) transmite boala unei alte persoane. Se menține, așadar, caracterul de infracțiune de rezultat, în care contaminarea efectivă este un element constitutiv și nu doar o consecință a conduitei periculoase.

În ceea ce privește termenul de „*boală venerică*”, acesta nu este definit în Codul penal, dar poate fi interpretat în raport cu înțelesul său medical tradițional, acela de boală cu transmitere sexuală, dobândită în contextul unui contact intim neprotejat. În literatura juridică, s-a subliniat că această terminologie ar trebui actualizată, având în vedere evoluțiile terminologice din domeniul sănătății publice, care preferă astăzi expresia „*infecții cu transmitere sexuală*”.

Totodată, este de remarcat că forma de vinovăție este intenția directă sau indirectă, fiind exclusă răspunderea pentru culpă. Această opțiune legislativă se justifică prin caracterul profund intruziv al faptei și prin necesitatea de a sancționa conduita conștientă de expunere a altuia la pericol biologic. Spre deosebire de alte infracțiuni contra sănătății publice, în cazul

⁵ Decizia Curții Constituționale nr. 457 din 25 iunie 2020, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 581 din 2 iulie 2020.

⁶ „**Art. 353 C.pen.: Contaminarea venerică**

(1) *Transmiterea unei boli venerice, prin raport sexual sau alte acte sexuale, de către o persoană care știe că suferă de o astfel de boală, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.*

(2) *Instanța de judecată va dispune măsura de siguranță a obligării la tratament medical.*”

contaminării venerice nu este incriminată tentativa, ceea ce pare a reflecta opțiunea legiuitorului de a limita sancționarea la cazurile în care rezultatul (infectarea) este cert.

Astfel, deși în aparență marginală, infracțiunea de contaminare venerică păstrează un rol distinct în arhitectura penală a sănătății publice, ca formă tipică de protecție a integrității biologice într-un context de vulnerabilitate interumană profundă.

3.2. Probleme de aplicare și doctrină

În pofida clarității formale a textului de lege, aplicarea practică a infracțiunii de contaminare venerică ridică o serie de dificultăți, care țin atât de natura biologică a faptelor, cât și de exigențele dovedirii elementelor constitutive. Spre deosebire de alte infracțiuni contra sănătății publice, unde se poate opera cu prezumții rezonabile și cu standarde probatorii indirecte, în cazul contaminării venerice se impune, în mod necesar, o probă certă a infectării și a legăturii de cauzalitate dintre agentul faptei și rezultatul produs.

Această cerință ridică probleme considerabile în materie probatorie, întrucât transmiterea bolilor venerice implică, în mod obișnuit, o perioadă de incubatie, în care pot exista mai multe surse posibile de infectare. În lipsa unei probe directe, cum ar fi un test medical anterior al făptuitorului, urmat de o expunere demonstrabilă a victimei, instanțele întâmpină dificultăți în stabilirea vinovăției dincolo de orice îndoială rezonabilă. Acesta este, probabil, și motivul pentru care jurisprudența este extrem de redusă, iar condamnările pentru această infracțiune sunt mai degrabă excepționale.

Din perspectivă doctrinară, s-a remarcat caracterul anacronic al textului, în special în ceea ce privește terminologia utilizată. Termenul „*boală venerică*” poate fi considerat vetust, aparținând unei epoci în care noțiunile medicale nu cunoșteau precizia și clasificarea actuală. Astăzi, conceptul de „*infecție cu transmitere sexuală*” este preferat atât de legislația sanitară, cât și de comunitatea medicală internațională.⁷

Un alt aspect sensibil îl constituie raportul dintre dreptul la viață intimă și obligația de protecție a sănătății publice. În mod firesc, relațiile sexuale aparțin sferei vieții private, iar sancționarea penală a conduitei în acest spațiu necesită o justificare solidă, bazată pe un pericol concret și pe o culpă dovedită. Astfel, dreptul penal nu trebuie să devină un instrument de ingerință în intimitatea individului, ci un mijloc de protecție legitimă a celui alt, atunci când acesta este pus în mod voit în pericol.

De asemenea, s-a pus problema oportunității menținerii acestei infracțiuni, având în vedere că alte texte penale (precum vătămarea corporală) pot acoperi ipoteza în care transmiterea bolii a generat o alterare a stării de sănătate a victimei. În această optică, art. 353 C.pen. ar părea redundant. Totuși, contraargumentul este convingător: nu orice infectare produce o vătămare corporală în sensul Codului penal, iar valoarea socială ocrotită de art. 353 C.pen. este distinctă, respectiv sănătatea publică, nu doar integritatea individuală.⁸

Astfel, deși rar aplicată, infracțiunea de contaminare venerică ocupă o poziție simbolică importantă în dreptul penal român, ca expresie a unei responsabilități biologice asumate. Păstrarea acestei incriminări, cu eventuale ajustări terminologice și conceptuale,

⁷ M. Dunea, Aspecte penale privind transmiterea bolilor cu transmitere sexuală, publicat în „*Revista Dreptul*” nr. 6/2020, p. 137, disponibil pe www.sintact.ro.

⁸ A. Boroj, Drept penal. Partea specială, Ed. C.H. Beck, București, 2022, p. 426.

poate răspunde nevoii de protejare a sănătății colective într-un domeniu în care încrederea și consimțământul informat sunt adesea periclitare.

4. EVOLUȚIA PRACTICII JUDICIARE

4.1. Zădărnicierea combaterii bolilor

Modificările aduse articolului 352 C.pen. prin O.U.G. nr. 28/2020 au generat, într-un timp scurt, o aplicabilitate practică remarcabilă, nu neapărat prin varietatea spețelor, cât prin numărul soluțiilor pronunțate în dosare deschise ca reflex automat al contextului pandemic. Totuși, un examen atent al acestor soluții dezvăluie o anumită rezervă judiciară față de incriminarea extinsă și graba cu care au fost inițiate anchete pentru fapte ce, de cele mai multe ori, s-au dovedit lipsite de pericolozitate penală efectivă.

Astfel, cea mai frecventă soluție în practica instanțelor a fost aceea de confirmare a renunțării la urmărirea penală sub aspectul săvârșirii infracțiunii de zădărnicierea combaterii bolilor, prevăzută de art. 352 C.pen. În aceste cazuri, suspectii fie au părăsit domiciliul în perioada de izolare instituită de autorități, fie au ieșit din camerele spitalelor în care erau internați, deși erau infectați cu virusul SARS-CoV-2. Instanțele au constatat că nu era justificată continuarea urmăririi penale, întrucât nu exista un interes public suficient [în sensul art. 318 alin. (1) teza a II-a C.pr.pen.], fiind îndeplinite condițiile renunțării și din perspectiva criteriilor din art. 318 alin. (2) și (3).⁹

Această orientare judiciară relevă o triere firească a faptelor, în sensul în care doar conduita care depășea simpla nerespectare formală a măsurilor sanitare era supusă sancțiunii penale. În multe dintre spețe, deși existase o abatere, instanțele au apreciat că fapta nu justifica mobilizarea resurselor judiciare și nici stigmatul penal.

În altele, însă, instanțele au optat pentru renunțarea la aplicarea pedepsei, reținând totuși tipicitatea faptei. Este vorba, spre exemplu, despre cazuri în care inculpații au părăsit unitățile sanitare în care erau internați, deși infectați cu virusul SARS-CoV-2. În astfel de situații, deși s-a apreciat că fapta întrunește elementele constitutive ale infracțiunii (art. 352 alin. (1) Cod penal), instanțele au aplicat doar avertismente, în temeiul art. 396 alin. (1) și (3) Cod procedură penală, raportat la art. 80 C.pen.¹⁰

S-au întâlnit, de asemenea, soluții de amânare a aplicării pedepsei sau de aplicare a amenințării penale, în cazurile în care inculpații au părăsit repetat locațiile de carantinare sau au încălcat în mod flagrant măsurile de izolare, fiind infectați.¹¹

Un alt grup de hotărâri judecătorești, deloc negliabil, a statuat în sensul achitării inculpaților. Deși faptele analizate constau în sustragerea de la carantină sau izolare,

⁹ S-au avut în vedere: încheierea penală din 26 august 2021 (Jud. Odorheiul Secuiesc); încheierea penală din 26 august 2022 (Jud. Vișeu de Sus); încheierea penală din 8 august 2022 (Jud. Făgăraș); încheierea penală nr. din 28 februarie 2024 (Jud. Zalău); încheierea penală din 06 martie 2024 (Jud. Buzău); încheierea penală din 27 martie 2024 (Jud. Zalău); încheierea penală din 29 aprilie 2024 (Jud. Câmpina); încheierea penală din 17 mai 2024 (Jud. Buzău); încheierea penală din 23 mai 2024 (Jud. Zalău). Încheierile penale au fost consultate pe www.sintact.ro.

¹⁰ S-au avut în vedere: sentința penală din 28 martie 2023 (Jud. Târgu Jiu); sentința penală din 14 februarie 2024 (Jud. Târgu Jiu). Sentințele penale au fost consultate pe www.sintact.ro.

¹¹ S-au avut în vedere: sentința penală din 28 martie 2024 (Jud. Târgu Jiu); sentința penală din data de 27.12.2022 (Jud. Tulcea); sentința penală din 2 august 2022 (Jud. Pogoanele). Sentințele penale au fost consultate pe www.sintact.ro.

instanțele au reținut că nu a fost întrunită tipicitatea obiectivă a infracțiunii prevăzute de art. 352 alin. (1) C.pen. Aceste soluții s-au întemeiat, în esență, pe faptul că, la momentul săvârșirii faptei, nu exista o reglementare primară clară, capabilă să fundamenteze restrângerea drepturilor fundamentale, în special a libertății individuale, într-un mod previzibil și controlabil.¹² Totodată, doctrina¹³ relevă faptul că graba cu care au fost adoptate noile incriminări în perioada stării de urgență a condus la un cadru normativ insuficient de clar, predispus la interpretări inegale și aplicări disproporționate. Această lipsă de previzibilitate a generat nu doar nesiguranță juridică, ci și o vulnerabilizare a drepturilor fundamentale.

Această orientare critică s-a suprapus peste deciziile Curții Constituționale din perioada 2020–2021¹⁴, care au subliniat lipsa de claritate și de previzibilitate a reglementărilor privind carantinarea obligatorie.

Un caz aparte rămâne cel din dosarul Hexi Pharma, singura speță din perioada post-2014 în care s-a dispus o condamnare (în primă instanță¹⁵) pentru participație improprie la infracțiunea de zădărnicierea combaterii bolilor [art. 52 alin. (3) raportat la art. 352 alin. (1) și art. 35 alin. (1) C.pen.]. Cazul Hexi Pharma a reprezentat unul dintre cele mai notorii scandaluri din sistemul de sănătate publică din România postdecembristă, dezvăluind mecanisme sistemice de corupție, neglijență și disfuncționalități instituționale grave. În centrul anchetei s-a aflat societatea Hexi Pharma, principalul furnizor de biocide (dezinfectanți) pentru spitalele din România, care, timp de ani întregi, a comercializat produse diluate, lipsite de eficiența necesară în combaterea infecțiilor nosocomiale.

Din perspectiva penală, s-a pus problema încadrării juridice a faptei, în special sub aspectul comiterii infracțiunii de zădărniciere a combaterii bolilor, prevăzută de art. 352 C.pen. Potrivit acestui text, constituie infracțiune: „*nerespectarea măsurilor privitoare la prevenirea sau combaterea bolilor infectocontagioase, dacă fapta a avut ca urmare răspândirea unei asemenea boli*”. Or, utilizarea dezinfectanților ineficienți, în mod sistematic, în cadrul unor unități medicale unde existau pacienți infectați cu agenți patogeni transmisibili, a condus în mod direct la favorizarea răspândirii infecțiilor nosocomiale, unele dintre acestea soldate cu decese sau complicații severe. Așadar, pericolul concret generat nu a constat doar în încălcarea unor standarde tehnice, ci în compromiterea efortului de control epidemiologic în unități sanitare, unde măsurile de igienă au caracter esențial.

Cu toate acestea, în dosarul penal constituit, inculpații au fost trimiși în judecată preponderent pentru infracțiuni precum înșelăciunea, uzul de fals și falsul în înscrisuri, în timp ce încadrarea pentru zădărnicierea combaterii bolilor a fost fie inexistentă, fie marginală. Această omisiune a fost criticată în doctrină, întrucât dimensiunea penală a faptei nu se limitează la prejudiciul economic sau la inducerea în eroare a partenerilor contractuali, ci implică un risc sistemic asupra sănătății publice.

¹² S-au avut în vedere: sentința penală din 26 noiembrie 2021 (Jud. Tulcea); sentința penală din 23 iulie 2021 (Jud. Fetești); sentința penală din 16 decembrie 2021 (Jud. Fetești). Sentințele penale au fost consultate pe www.sintact.ro.

¹³ D. Pârgaru, Observații critice în legătură cu modificările aduse art. 352 C.pen. în contextul pandemiei COVID-19, publicat în „*Revista AUBD Forum Juridic*” nr. 1/2020, disponibil pe www.drept.unibuc.ro.

¹⁴ S-au avut în vedere: Decizia Curții Constituționale nr. 457 din 25 iunie 2020, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 581 din 2 iulie 2020; Decizia nr. 381 din 8 iunie 2021, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 712 din 19 iulie 2021.

¹⁵ Potrivit sentinței penale din data de 30 ianuarie 2019, pronunțată în dosarul 7705/3/2017*, consultată pe www.sintact.ro respectiv pe www.portal.just.ro.

Cazul Hexi Pharma demonstrează, astfel, necesitatea unei interpretări și aplicări riguroase a normei penale privind zădărnicierea combaterii bolilor, în special în situații în care acțiunile aparent birocratice sau comerciale pot avea consecințe directe în sfera sănătății publice. În contextul post-pandemic, această infracțiune capătă o relevanță crescută, iar jurisprudența ar trebui să reflecte gravitatea faptelor care pun în pericol eforturile colective de prevenire și combatere a bolilor transmisibile.

În dosarul penal privind cazul Hexi Pharma, compania și doi dintre directorii săi au fost trimiși în judecată pentru mai multe infracțiuni, inclusiv pentru participare improprie la infracțiunea de zădărniciere a combaterii bolilor.

În martie 2017, Parchetul General a trimis în judecată SC Hexi Pharma Co SRL pentru 340 de infracțiuni de înșelăciune (dintre care șapte cu consecințe deosebit de grave), 61 de acte materiale de uz de fals și participare improprie la infracțiunea de zădărniciere a combaterii bolilor. În primă instanță, Tribunalul București a condamnat compania Hexi Pharma la plata unei amenzi penale de 2,6 milioane lei. Doi dintre inculpați au fost condamnați la câte 3 ani de închisoare cu executare.

În apel, prin decizia penală din 03 martie 2023¹⁶, pronunțată în dosarul 7705/3/2017*, Curtea de Apel București a constatat intervenirea prescripției răspunderii penale pentru infracțiunile reținute în sarcina inculpaților, inclusiv pentru zădărnicierea combaterii bolilor, și a dispus încetarea procesului penal față de aceștia. Astfel, deși inițial inculpații au fost condamnați, în final, din cauza intervenției prescripției, procesul penal a fost încheiat.

Acest caz evidențiază dificultățile întâmpinate în instrumentarea și soluționarea dosarelor complexe, în special în contextul modificărilor legislative și interpretărilor jurisprudențiale privind termenele de prescripție.

4.2. Contaminarea venerică

Spre deosebire de zădărnicierea combaterii bolilor, infracțiunea de contaminare venerică (art. 353 C.pen.) se distinge printr-o absență notabilă din peisajul practicii judiciare recente. Deși textul de lege este în vigoare și păstrează o structură clară, el este rar invocat și mai rar sancționat, fiind tratat mai curând ca o relicvă juridică decât ca un instrument de protecție penală activă. Lipsa dosarelor relevante nu este, totuși, expresia unei lipse de relevanță, ci mai degrabă rezultatul dificultăților probatorii și a încărcăturii intime a faptelor, care pot descuraja reclamanții, anchetatorii și chiar instanțele.

Răspunderea penală în cazul contaminării venerice presupune, așa cum s-a reținut în doctrină¹⁷, îndeplinirea cumulativă a trei condiții: (i) existența bolii venerice la momentul faptei; (ii) cunoașterea de către făptuitor a acestei stări; și (iii) contaminarea efectivă a unei alte persoane. Or, aceste elemente sunt dificil de dovedit în condițiile în care, de regulă, infectarea nu este imediat vizibilă, iar perioada de incubație și caracterul intim al raporturilor sexuale afectează traiectoria probatorie a dosarului.

Mai mult, legătura de cauzalitate între conduita făptuitorului și rezultatul infectării este extrem de greu de stabilit cu certitudine, mai ales în cazurile în care victima a avut mai

¹⁶ Consultată pe www.sintact.ro. respectiv pe www.portal.just.ro.

¹⁷ M. Dunea, Aspecte penale privind transmiterea bolilor cu transmitere sexuală, publicat în „*Revista Dreptul*” nr. 6/2020, p. 138, disponibil pe www.sintact.ro.

mulți parteneri sau nu poate indica exact momentul contaminării. Această incertitudine probatorie este dublată de pudoarea procedurală – tăcerea involuntară a celor implicați, reticența în formularea plângerii și rezistența sistemului judiciar de a se implica în fapte care par să aparțină mai degrabă sferei morale decât celei penale.

Un alt aspect sensibil este raportul dintre consimțământul victimei și tipicitatea faptei. S-a ridicat întrebarea dacă, în cazul în care victima a cunoscut și a acceptat riscul contaminării, fapta mai poate fi sancționată penal. În absența unei reglementări exprese, în doctrină¹⁸ s-a exprimat opinia conform căreia un consimțământ informat și exprimat liber poate înlătura ilicitatea faptei, întrucât lipsește pericolul social al conduitei. Totuși, această interpretare poate rămâne discutabilă, mai ales în contextul bolilor grave, cu potențial letal.

Astfel, infracțiunea de contaminare venerică trăiește, paradoxal, în tăcere: o reglementare în vigoare, dar aproape neverificată prin practică. Această absență nu justifică, însă, abrogarea sa, ci mai degrabă impune o regândire a cadrului normativ, inclusiv prin actualizarea terminologiei¹⁹ și clarificarea raportului cu drepturile fundamentale, intimitatea și responsabilitatea personală.

4.3. Observații comparative și concluzii asupra practicii judiciare

O privire comparativă asupra practicii judiciare în materia celor două infracțiuni analizate, respectiv zădărnicierea combaterii bolilor și contaminarea venerică, scoate la iveală un contrast pregnant: abundența soluțiilor în cazul primei și discreția aproape totală în cazul celei de-a doua. Am putea spune, că unele infracțiuni sunt vizibile tocmai pentru că afectează spațiul public, în timp ce altele devin invizibile pentru că se manifestă în zona intimității și presupun o complicitate a tăcerii.

Zădărnicierea combaterii bolilor s-a aflat, în perioada pandemică, în centrul unui vortex juridic și social: a fost intens invocată, larg interpretată, uneori abuzată. Devenită aproape un „*reflex penal*” al autorităților în fața nerespectării măsurilor sanitare, această incriminare a generat o jurisprudență bogată, dar și inegală. În unele cazuri, instanțele au realizat o aplicare atent nuanțată a normei, limitând incidența acesteia la situațiile considerate cu adevărat periculoase pentru sănătatea publică. În altele, au preferat soluții de minimă intervenție penală, renunțări sau avertismente. Practica a funcționat, astfel, ca un corector informal al unui exces legislativ.

Contaminarea venerică, în schimb, trăiește într-un fel de hibernare juridică. Deși păstrează o structură normativă clară, aceasta pare să nu fi găsit încă terenul practic necesar pentru a produce efecte semnificative. Această tăcere nu este neapărat un eșec, ci poate reflecta reținerea firească a sistemului judiciar față de o zonă în care penalul trebuie să pășească atent. Spre deosebire de zădărnicierea combaterii bolilor, care implică o ordine socială afectată vizibil, contaminarea venerică privește o relație personală, asimetrică și adesea opacă. De aici și dificultatea de a transforma un prejudiciu biologic într-un delict penal probat.

Dincolo de aceste diferențe de vizibilitate și aplicabilitate, ceea ce le apropie este dilema de fond: cât de departe poate merge dreptul penal în sancționarea conduitei

¹⁸ D. Herinean, Cauzele justificative și transmiterea unor boli infectocontagioase, publicat în „Revista AUBD Forum Juridic” cu numărul 1/2020, disponibil pe www.drept.unibuc.ro.

¹⁹ M. Dunea, op. cit., pp. 124-132.

biologice? Unde se oprește responsabilitatea juridică și unde începe dreptul la autonomie corporală sau intimitate? Practica judiciară pare să sugereze un răspuns echilibrat: acolo unde pericolul este real, dovedit și afectează colectivitatea, intervenția penală este legitimă; acolo unde fapta este izolată, discutabilă moral, dar greu probabilă penal, intervenția trebuie să fie, cel mult, subsidiară.

Așadar, infracțiunile contra sănătății publice, deși reunite sub aceeași umbrelă legislativă, cunosc un tratament practic diferențiat, dictat nu de text, ci de context. Pandemia a demonstrat cât de rapid poate deveni o normă ignorată un instrument de reacție publică; iar tăcerea asupra altora ne obligă să reflectăm la natura profundă a răspunderii penale: între apărarea vieții celuilalt și respectul pentru fragilitatea libertății individuale.

Analiza practicii judiciare în materia infracțiunilor contra sănătății publice relevă, dincolo de orice diferențe de aplicabilitate, o constantă esențială: dreptul penal, chiar și în fața pericolului biologic, trebuie să rămână fidel principiului *ultima ratio*. Fie că este vorba de excesul de reacție în cazul zădărnirii combaterii bolilor, fie de tăcerea aproape absolută în materia contaminării venerice, justiția penală pare să fi înțeleasă, în ansamblu, că nu orice risc trebuie însoțit de o pedeapsă, iar nu orice suferință biologică cere o sancțiune juridică. Ceea ce rămâne relevant este discernământul: între ce este necesar, ce este proporțional și ce este, pur și simplu, reflexul unui zel trecător.

II. ELEMENTE COMPARATIVE DIN PUNCT DE VEDERE PRACTIC SI TEORETIC

Din perspectiva elementelor comune se remarcă faptul că deși zădărnicierea combaterii bolilor și contaminarea venerică apar, la o primă vedere, ca două incriminări distincte, atât prin formulare, cât și prin contextul normativ în care se înscriu, acestea împărtășesc o serie de trăsături comune care justifică o analiză comparativă. În fond, ambele reflectă preocuparea legiuitorului pentru protejarea sănătății publice, în ipoteza în care o persoană, cunoscând că este purtătoare a unei boli infectocontagioase, se implică într-o conduită riscantă pentru ceilalți membri ai colectivității.

Un prim element comun este dat de valoarea socială ocrotită. Atât art. 352 C.pen., cât și art. 353 C.pen. au ca obiect juridic principal sănătatea publică, înțelegându-se nu doar ca stare de bine biologic, ci și ca interes colectiv, susceptibil de a fi afectat prin acțiuni individuale iresponsabile. Ambele texte sancționează conduita individuală care, prin natura sa, devine un vector al riscului epidemiologic.

Un al doilea element comun este caracterul personal al conduitei. În ambele cazuri, subiectul activ este o persoană care suferă de o boală contagioasă și cunoaște acest lucru. Această cunoaștere, conștiința propriei stări, este un criteriu esențial pentru atragerea răspunderii penale. Fără dovada că făptuitorul știa că este infectat, nu se poate reține forma intenționată cerută de lege. Așadar, nu boala în sine atrage răspunderea, ci abuzul de libertate al celui care, conștient fiind, se comportă într-un mod neglijent sau ostil față de sănătatea altuia.

Un alt punct de convergență îl reprezintă problematica consimțământului victimei. În ambele infracțiuni, o temă controversată este dacă victima – cea expusă riscului sau chiar infectată – a consimțit în mod liber și informat la situația respectivă. De exemplu, în cazul contaminării venerice, o apărare întâlnită este aceea că partenerul sexual a cunoscut riscul și l-a acceptat. Jurisprudența nu este unitară în această privință, iar doctrina este divizată: unii

autori consideră că un astfel de consimțământ exclude caracterul ilicit al faptei, în timp ce alții îl privesc ca lipsit de relevanță în fața unui interes public superior.

Un alt punct de convergență îl reprezintă problematica consimțământului victimei. În ambele infracțiuni, o temă controversată este dacă victima – cea expusă riscului sau chiar infectată – a consimțit în mod liber și informat la situația respectivă. De exemplu, în cazul contaminării venerice, o apărare frecventă este aceea că partenerul sexual a cunoscut riscul și l-a acceptat. Doctrina este divizată, de exemplu unii autori consideră că un astfel de consimțământ informat poate exclude caracterul ilicit²⁰, în timp ce alții²¹ susțin că acesta este irelevant în fața unui interes public superior de ocrotire a sănătății publice.

De asemenea, ambele infracțiuni comportă probleme de evaluare probatorie. Stabilirea cu certitudine a vinovăției presupune nu doar existența diagnosticului medical, ci și dovada că persoana a avut cunoștință de acesta. În plus, trebuie dovedită legătura de cauzalitate între acțiunea sau inacțiunea făptuitorului și urmarea imediată, respectiv pericolul creat ori infectarea efectivă. Acest lucru este deosebit de complicat în contextul bolilor cu perioade de incubație variabilă sau în cazurile de transmitere multiplă.

În fine, un alt aspect comun, deși mai subtil, este tensiunea dintre libertate individuală și interesul colectiv. Ambele texte penale implică o limitare a dreptului individului la autodeterminare, în numele protejării sănătății celorlalți. Este o problemă clasică de filozofie penală, în care se manifestă dualitatea dintre autonomia persoanei și responsabilitatea socială. Dreptul penal intervine, astfel, nu pentru a judeca boala, care nu este, în sine, culpabilă, ci pentru a sancționa refuzul de a o gestiona cu grijă față de ceilalți.

În ceea ce privește diferențele esențiale între cele două infracțiuni, ca prim aspect se remarcă faptul că în ciuda punctelor de convergență menționate anterior, între infracțiunile de zădărniciere a combaterii bolilor (art. 352 C.pen.) și contaminarea venerică (art. 353 C.pen.) există o serie de diferențe esențiale, care le conferă identitate juridică distinctă și justifică tratamentul diferențiat din partea legiuitorului.

În primul rând, cele două texte diferă sub aspectul tipului de infracțiune. Zădărnicierea combaterii bolilor este o infracțiune de pericol, în unele forme, chiar de pericol abstract, în care nu este necesar un rezultat concret al acțiunii făptuitorului. Simplul fapt că o persoană nu respectă o măsură de carantină sau de izolare dispusă de autorități poate atrage răspunderea penală [art. 352 alin. (1) C.pen.], fără a se impune dovada unei contaminări efective. Prin contrast, contaminarea venerică este o infracțiune de rezultat: pentru existența acesteia este necesară transmiterea efectivă a unei boli, ceea ce implică o probă certă a contaminării și a raportului de cauzalitate.

În al doilea rând, se remarcă o diferență de structură normativă și complexitate. Articolul 352 C.pen. este mult mai elaborat, cuprinzând nu mai puțin de nouă alineate, care acoperă forme tip, variante agravate, formă din culpă, tentativă și chiar o definiție legală a carantinei. Articolul 353 C.pen., în schimb, este redat într-un singur alineat, într-o formulare lapidară, fără subdiviziuni sau forme agravante. Această discrepanță reflectă nu doar gradul de pericolozitate socială atribuit fiecărei fapte, ci și o opțiune legislativă de prioritizare a infracțiunii care comportă un potențial epidemiologic extins.

²⁰ M. Dunea, op. cit., p. 128.

²¹ I. Pascu, V. Dobrinioiu, T. Dima, M. A. Hotca, C. Păun, I. Chiș, M. Gorunescu, M. Dobrinioiu, Noul Cod penal comentat. Partea specială. Ediția a III-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 648.

Un alt aspect de diferențiere îl constituie sfera de aplicabilitate practică. Zădărnicierea combaterii bolilor a cunoscut, în perioada pandemiei generate de virusul SARS-CoV-2, o explozie de aplicabilitate, devenind una dintre cele mai frecvent invocate infracțiuni, cu sute de dosare penale înregistrate și numeroase soluții de condamnare sau achitare. În schimb, contaminarea venerică este rar aplicată, iar practica judiciară aferentă este sporadică, ceea ce o transformă într-o normă latentă, cu impact juridic redus, deși menținută în vigoare.

O diferență importantă se regăsește și în sistemul de sancționare. Zădărnicierea combaterii bolilor poate atrage pedepse de până la 10 ani închisoare în forma agravată [în cazul decesului uneia sau mai multor persoane – art. 352 alin. (7) C.pen.], iar pentru această variantă legiuitorul a prevăzut imprescriptibilitatea răspunderii penale, opțiune excepțională, în afara sferei crimelor internaționale. În schimb, contaminarea venerică este sancționată cu o pedeapsă moderată, respectiv închisoare de la 6 luni la 3 ani sau amendă și nu are forme agravate sau imprescriptibile. Așadar, gravitatea percepută diferă substanțial în opțiunea legiuitorului.

Un alt criteriu de distincție este posibilitatea de reținere a tentativei. În cazul zădărniciii combaterii bolilor, tentativa este în mod expres incriminată [art. 352 alin. (8) C.pen.], ceea ce permite organelor judiciare să intervină încă din fazele incipiente ale faptei, fără a aștepta un rezultat concret. În cazul contaminării venerice, tentativa nu este incriminată, ceea ce reflectă opțiunea legiuitorului pentru un prag de pericolozitate ridicat, respectiv numai în caz de contaminare efectivă.

În fine, cele două infracțiuni diferă și în modul de interacțiune cu alte norme penale. În cazul art. 352, există frecvent raporturi de absorbție sau concurs cu infracțiuni precum uciderea din culpă, vătămarea corporală sau neexecutarea măsurilor privind prevenirea bolilor. În cazul art. 353 C.pen., aceste suprapuneri sunt mai rare, întrucât rezultatul este unic și specific: contaminarea în context sexual, de către o persoană care cunoștea existența bolii.

CONCLUZII

Infracțiunile contra sănătății publice au dobândit, în ultimii ani, o vizibilitate nemaîntâlnită în peisajul juridic românesc, atât în plan legislativ, cât și jurisprudențial. Această reconfigurare a interesului penal pentru domeniul sănătății nu este întâmplătoare, ci reflectă o mutație mai profundă: vulnerabilizarea societății în fața amenințărilor biologice globale și necesitatea unei reacții normative adaptate noilor realități.

Zădărnicierea combaterii bolilor și contaminarea venerică sunt, în acest context, expresii distincte ale aceleiași preocupări fundamentale: protejarea sănătății colective prin sancționarea conduitei individuale iresponsabile. Prima se raportează la neglijența generalizată, la nesocotirea măsurilor sanitare în spațiul public; cea de-a doua se inserează în sfera intimității, sancționând contaminarea în cadrul unei relații personale. Ambele implică, într-o formă sau alta, raportul dintre cunoaștere și pericol: făptuitorul știe că este infectat și, cu toate acestea, refuză să limiteze riscul pe care îl reprezintă pentru ceilalți.

Pe fond, diferențele dintre cele două infracțiuni, de structură, de rezultat, de aplicabilitate și de sancțiune, sunt semnificative și justifică tratamente penale distincte. Zădărnicierea combaterii bolilor este o incriminare amplă, cu o structură normativă detaliată, care cuprinde multiple variante de tipicitate și forme agravante, marcate de o evoluție

legislativă spectaculoasă în perioada 2020–2021. Totodată, doctrina²² a remarcat că asemenea intervenții legislative, deși motivate de urgența sanitară, nu au fost însoțite de o analiză profundă privind eficiența și coerența aplicării acestora în timp. S-a operat, astfel, mai degrabă cu o logică a reacției decât cu o viziune penală maturizată, riscul fiind acela al unui cadru normativ instabil, supus interpretărilor divergente și, uneori, excesive. Contaminarea venerică, în schimb, a rămas un text izolat, discret, puțin aplicat, dar totuși relevant prin simbolismul său: acela al responsabilității biologice în spațiul relațional.

Din perspectiva politicii penale, se poate discuta despre necesitatea reactualizării terminologice și conceptuale a art. 353 C.pen. Termenul de „*boală venerică*” este, fără îndoială, anacronic și necorelat cu terminologia medicală actuală, iar lipsa unor forme agravate sau a tentativei reduce eficiența normei. Pe de altă parte, tocmai concizia textului și aplicarea sa punctuală pot fi privite ca garanții ale neintrării dreptului penal în zona excesivă a vieții intime – un spațiu în care sancțiunea trebuie să pășească prudent.

În ceea ce privește art. 352 C.pen., problematica sa este mult mai amplă și, inevitabil, încă în evoluție. Aplicarea sa excesivă în perioada pandemiei a ridicat numeroase probleme de constituționalitate și proporționalitate, dar a generat și o conștientizare a rolului pe care dreptul penal îl poate juca în prevenirea și limitarea crizelor sanitare. Este esențial, însă, ca această armă juridică să fie utilizată cu măsură, doar acolo unde pericolul social este real și dovedit, și nu ca reflex automat la neliniștea colectivă.

Astfel, analiza comparativă a celor două infracțiuni relevă nu doar o diferență de reglementare, ci și o filozofie penală distinctă: în timp ce art. 352 C.pen. reprezintă expresia unei reacții colective față de o amenințare epidemiologică generalizată, art. 353 C.pen. ilustrează responsabilitatea individuală în raport cu sănătatea celui alt. Ambele, însă, împărtășesc ideea că libertatea, fie ea de circulație, fie de relaționare intimă, nu este absolută, ci presupune o grijă față de celălalt, într-o societate în care vulnerabilitatea biologică este o constantă.

La o privire retrospectivă, cele două infracțiuni analizate par a aparține unor epoci juridice diferite. Una, zădărnicierea combaterii bolilor, a fost reînviată spectaculos de circumstanțele pandemice, asemenea unui instrument juridic prăfuit redescoperit în toiul unei crize; cealaltă, contaminarea venerică, rămâne un exponat discret, plasat într-un colț uitat al Codului penal, invocat rar și cu o pudoare aproape academică.

Însă, dincolo de aceste diferențe de actualitate, ambele texte exprimă aceeași tensiune care străbate întreg dreptul penal modern: cât de departe poate merge statul în sancționarea comportamentului biologic al cetățeanului? Câtă responsabilitate trebuie să își asume individul pentru sănătatea celorlalți? Și, poate mai grav, câtă vină poate fi atribuită unei ființe pentru ceea ce este – purtătoare involuntară a unui pericol invizibil?

Așadar, între „*zădărniciere*” și „*contaminare*” nu se întinde doar o diferență de redactare legislativă, ci o întregă filosofie a pericolului, a vinovăției și a responsabilității sociale. Iar dacă dreptul penal nu va învăța să manevreze cu finețe aceste concepte, evitând atât excesul represiv, cât și neputința pasivă, riscă să se transforme, mai degrabă, dintr-un apărător al valorilor sociale într-un gardian al fricii colective.

²² V. Cioclei, Impactul stării de urgență asupra fenomenului criminal. Certitudine și probabilitate, publicat în „*Revista AUBD Forum Juridic*” cu numărul 1/2020, disponibil pe www.drept.unibuc.ro.